

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

LXX. In alternativis debitoris est electio, & sufficit alterum præstari.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62649)

libi corporis prostitutione facta promissio observanda sit: quantumvis, sit rei turpis & inhonestæ. *l. Ubi autem 3. ff. & l. Cum re 2. C. de Condiç. ob turp. causam;* quia, licet hujusmodi promissiones ad turpe factum, cujus causâ sunt, non obligent, *can. In malis cit. in fine & l. filius cit.* & post actûs etiam turpis executionem non pariant actionem, *l. Mercedem 5. C. eadem Rubr. in conscientia tamen hoc casu obligant ad præstationem rei promissæ; cum sine dantis ac recipientis peccato valeant observari, S. Thomas 2. 2. q. 32. art. 6. in C. & Haunold, Tom. 1. de J. & J. tract. 2. n. 359.*

REGVLA LXX.

In Alternativa debitoris est electio, & sufficit alterum præstari.

SUMMARIUM.

1. Alternativa Copulativa opponitur;
2. Sûntque Personarum, Rerum, Locorum vel Temporum;
3. Ordinata Affectionis, Remediorum, Summarum vel Penarum;
4. Aliquando Simplicia, aliquando Mixta.
5. Sensus Regula.
6. Ratio, cur in Alternativa præstandum tantum unum,
7. Eiusque electio permisa sit debitori,
8. Eadem competit istius hæredi,
9. Et alternativè debitorum unius interitu non perit.
10. Casus, quibus unum præstari non sufficit.
11. Electio debitori non semper competit in beneficiis,
12. Et legatis alternativè relicta;
13. In alternativa Remediorum,

14. Et Penarum delictis impositarum;
15. In alternativa Locorum,
16. Et Personarum, inter quas est ordo affectionis;
17. In alternativa Quantitatum & Temporum,

Alternativa dicuntur, quæ efferruntur cum disjunctione, interjectâ dictione *Vel, Aut* aliæ similis significationis: & opponuntur copulativis, quæ exprimi & efferrî solent dictione *Et, Atque,* aut simili alia. In dubio, quæ sine ejusmodi dictione efferruntur, an pro alternativis seu disjunctivè, vel copulativè potius accipienda sint, pendet ex mente disponentis: quâ attentâ conjuncta aliquando pro disjunctis, & disjuncta pro conjunctis exaudienda, Paulus JCT.⁹ monet *l. Sape 53. pr. ff. de V. S.* Cùm autem de disponentis mente non constat, sine dictione, conjunctionem vel disjunctionem denotante, prolata pro disjunctis, sive alternativè accipiuntur; quòd, ubi verba conjuncta non sunt, alterutrum factum esse sufficiat, *l. In eo 110. §. 3. ff. de R. J.*

Porro Alternativorum genera varia sunt, & communiter à DD. quatuor statuuntur, ad eaque cætera reducuntur. Aliqua enim sunt Personarum, ut cum Titio vel Cajo, *l. Cùm quidam 4. pr. C. de Verb. & Res. signif.* Quædam Rerum, ut cùm Bucephalus vel Pegasus, fundus Cornelianus vel Sempronianus, *l. cit. V. Sin autem & l. Cùm res 47 §. 3. ff. de Legat. 1.* Alia Locorum, ut cùm Viennæ vel Augustæ, *l. Non utique 3. pr. V. Proinde, ff. de Eo, quod certò locò.* Alia demum Temporum dicuntur, ut cùm res Calendis Januariis vel Februariis præstanda est, *l. Si ita 109. ff. de V. O.*

Præter hæc quædam Alternativa dicuntur Ordinis sive ordinatæ affectionis, ut cùm

R r r

ut cùm

ut eum instituitur filius vel ex eo nepos, filius aut filia major, *l. Cum pater 77. §. 32. ff. de Legat. 2. §. l. Heredes 57. ff. ad S. C. Trebell.* Quædam Remediorum, ut, cum alicui duo remedia judicialia ejusdem rei nomine competunt, *l. Rescriptum 10. §. 1. ff. de Pactis.* Alia Summarum five quantitatum, *l. Si ita 43. §. fin. ff. de Legat. 2. §. l. Si ita 12. ff. de V. O.* Alia poenarum; quod eidem delicto plures poenæ Jure impostæ sint, *l. Si fugitivus 3. C. de Servis fugit.*

4. Demum relatæ Alternativæ simplices aliquando miscentur, seu duæ vel plures junguntur: sicut fit, cum rerum & locorum, rerum & temporum Alternativæ concurrunt, ut *V. Proinde cit.* Caldas Pereyra de Nominat. Emphyt. q. 10. d. n. 51. & Barbosa *bic n. 3.* His præmissis

5. Præsentis ac bipartitæ utriusque tritisimæ Regulæ sensus est, *In dispositionibus Alternativis sufficit, si unum: itaque arbitrio debitoris eligendum fiat, aut præstetur.*

6. Prior pars desumitur ex *c. Inter cæteras 4. de Rescript. l. Si heredi 15. ff. de Condit. instit. l. Si quis ita 129. V. At si sic ff. de V. O. l. In eo §. 3. cit.* Ratio ejus est; quod unò præstito alternativa seu disjunctiva propositio jam sit verificata; ac proinde dispositioni satisfactum, *l. Si unus 27. §. 6. ff. de Pactis §. l. Cum pupillus 78. §. 1. ff. de Condit. §. demonstr.* cum in hoc differat à copulativa, ad sui verificationem exigente concursum copulati utriusque, §. Si plures 11. Instit. de Hæred. instit. §. l. Si à reo 70. ff. de Fideiuss. §. Mandat. Decius in *l. In eo §. 3. cit. n. 1. §. 2.* & Vivianus *bic.*

7. Posterior pars discretè traditur *l. Plerumque 10. ff. de Jure dot.* cujus §. fin. Ulpianus ait, *Nam & cum illa aut illa res promittitur, rei electio est, utram præstet: cui consonant l. Si ita 25. pr. l. Si in emptione 34. §. 6. ff. de Contrab. empt. §. Si*

plures cit. §. Si quis agens 33. V. Hinc norem, Instit. de Actionibus. Ratio est; quia alternativa in dispositione inclusa ex disponentis mente spectat favorem debitoris ad præstandum obligati, sed relevati commodo electionis; ut præstare valeat id, quod ex alternativè debitis vult, & in dubio ad minus obligetur, *arg. l. Semper 9. ff. §. c. In obscuris 30. de R. J. in 6. Dynus hic n. 7.* & Vivianus *l. cit.* qui tamen præsentem Regulam exaudit de Alternativa dandi seu præstandi, sive, cum verba diriguntur ad debitorem, ut aliquid det vel præstet: in Alternativa autem accipiendi, cum verba diriguntur ad creditorem, ut ex duobus unum accipiat, electionem huic adstruit, non debitori, *arg. l. Si ita 25. ff. de Contrab. empt.*

Quare Alternativorum ea conditio est; ut debitori potestatem faciat, ex iis unum duntaxat & quod libet, eligendi dandique aut præstandi, tam in ultimis voluntatibus quam in contractibus & aliis dispositionibus. Quod si electione necdum facta decedat, eligendi facultas non perimitur, sed ad hæredem transit, *l. Si ita 79. pr. ff. de V. O.* quia pertinet ad commodum & utilitatem realem debitoris, & accessoria est ad ejus obligationem: quæ obligatio cum transeat ad hæredem, ad hunc etiam ei accessoria electionis facultas, & ex ista proveniens eique accessoria commoditas transmittetur, Gomez *Tom. 2. Var. cap. 11. n. 41.* & Barbosa *bic n. 5.*

Eadem optio sive electio sic competit; ut, si debitor ejusve hæres alternativè debitorum utrumque per errorem præstiterit, repetere, quod voluerit, valeat, *l. Si quis servum 10. C. de Condit. indeb.* quia conditio ista est quædam reductio sive restitutio in pristinum sive eum statum, in quo fuit ante præstationem; ut proinde, sicut ante, sic etiam post factam præstationem electio adjuvanda sit de-

fit debitori, Bald. & Salycet, in l. cit. & Duarenus Tit. de Condit. in debiti cap. 9.

Neque hæc eligendi facultas cessat, quando duorum alternativè debitorum unum interit, seu est destructum; cum in debitoris arbitrio maneat, vel id, quod extat, vel non extantis sed perempti æstimationem præstare, l. Cum res 47. §. 3. ff. de Legat. 1. dummodo ita debitorum utrumque in obligatione fuerit principaliter ac per se & neutrum ab altero principaliter dependens, cit. Gomez n. 40. & Barbosa n. 8.

Quin eligendi facultas etiam non cessat unius electione jam facta; cum, si debitorem poeniteat, variare, quoties libuerit, ei liceat in eo, quod est præstiturus, l. Qui ex pluribus 106. in fine Et. Cum qui 138. §. 1. ff. de V. O. Hoc tamen DD. sic accipiunt, ut variatio debitori permisa sit, quando electio tacitè inest, sive ei competit ex dispositione Juris; non etiam, quando ei competit ex partium conventionem per verbum, Voluerit, expressa, quod cit. Barbosa pluribus declarat n. 12.

10 Non pauca tamen ab hac Regula occurrunt exceptiones; quia, unum duntaxat præstari, non sufficit. Imprimis in Alternativis Personarum, vg. haeres meus esto Titius vel Cajus, isti aut illi dono, lego, Sempronium vel Mævium do tutores; his enim casibus alternativorum utrumque concurrat; quod particulæ disjunctivæ Vel, Aut pro Et, itaque sumantur; ut oratio Alternativa in copulativam resolvatur, l. Cum quidam 4. V. Melius C. de V. S. quâ ratione rigor Juris sic temperatus est; ut commodò testatoris nemo defraudetur, & pupillis melius provideatur. Quod utique æquius est, quàm dispositione propter incertitudinem viciata utrumque, aut etiam unum omnino excludi, & vel omnino non aut minus bene provideri pupillis, Jason in l. cit. n. 2. &

Barbosa n. 30. Deinde, quando Alternativa concipitur per particulam Seu; hæc enim sapius copulandi & augendi, quàm disjungendi vim habet, l. Si quis ita 32. V. Hoc enim, ff. de Auro & Arg. legat. quod in rebus favorabilibus, ut in legatis, beneficiis & aliis, quæ amplam interpretationem recipiunt, vim potissimam habere, in c. Inter ceteras cit. notant Panormit. n. 4. & Ripa n. 44. Præterea, cum Alternativa ponitur inter genus & speciem, totum & partem; quia in his oratio disjunctiva copulativè accipitur, ut l. Si quis 41. ibi, Pañia vel transactiones & l. Sepe 53. pr. ibi, Et cum dicimus dedi aut donavi ff. de V. S. Bartol. in l. 1. ff. de Reb. dub. & cit. Barbosa n. 32. Demum alternativorum unum præstare non sufficit, quoties propositionem verborum figura disjunctivam copulativè accipiendam intentione seu scopus disponentis, iniquitas, vel alterius commodi vitandi necessitas aut ratio suadet, arg. l. Lucius 85. ff. de Hæred. instit. l. Generaliter 6. pr. C. de Instit. cit. Barbosa n. 4.

Sicut in Alternativis non semper u. II. num præstari sufficit, sic etiam electio debitori non semper, & Primò quidem non competit in Gratis seu beneficiis, à Principe concessis Alternativè; cum eorum unius electionem recipienti potius quàm concedenti, ac proinde creditori potius quàm debitori passim adstruant & ex l. Si quis 2. C. de Castrens. & ministr. defumant DD. Ratio est; quod Principum beneficia in favorem recipientis plenissimam admittant interpretationem, l. Beneficium 3. ff. de Constit. Princip. & c. Cum dilecti 6. in fine de Donat. Neque id solum, si gratia motu proprio; sed etiam, si ad instantiam facta sit, saltem extra materiam beneficiale; in hac enim gratiæ ad instantiam emanantes tanquam ambitiosæ strictam expolcunt interpretationem.

R e r r a

tationem.

tionem c. *Quamvis* 4. pr. c. *Si à pluribus* 24. de *Prob. & dignit. in 6.* Felinus in c. *Inter ceteras cit. n. 4. fall. 4. & cit. Barbofa num. 17.*

12. Secundò in legatis, in quibus leges, sicut sæpe hæredi, sic non rarò legatario, ac proinde creditori electionem adstruunt. In hoc tamen Jurium conflictu communis DD. sententia oculos intentos habere jubet in voluntatem testatoris, quæ defumenda est ex ejus verborum directione; ut, si verba legati seu voluntatis ultimæ executionem respicientia directa sint ad hæredem, vg. hæres Titio centum vel servum, fundum Sempronianum vel Cornelianum dato &c. electio competat hæredi, qui legati debitor est, l. *Si ita relictum* 43. in fine ff. de *Legat. 2. l. Titio* 21. ff. de *Usufructu leg. l. Si quando* 109. §. 1. ff. de *Legat. 1.* Si autem verba executionem denotantia referantur ad legatarium, vg. Titius centum vel servum accipiat, Pegafum vel Bucephalum, duorum fundorum alterum habeat, electio sit legatarii, licet creditor sit, l. *Planè* 34. §. 14. ff. de *Legat. 1. & l. Si à Titio* 10. ff. de *Usufr. leg.* Ratio utriusque est; quòd testator eum, ad quem verba dirigit, prædilexisse & animi affectionem erga eum singularem ostendisse; ac proinde optandi facultatem ei contulisse videatur.

In dubio sive eò casu, quòd verba prolata simpliciter, & neque ad unum, neque ad alterum directa sunt, benigna interpretatione electionem legatario DD. ferè adstruunt; quòd defunctorum voluntates latam recipiant interpretationem, l. *In testamentis* 12. ff. de *R. J. Dynus hinc* n. 4. Canisius §. *Hic obstare & cit. Barbofa n. 15.*

13. Tertio optionem debitor non habet in alternativis remedium sive actionum judicialium; cum, quæ experiri velit, electio competat creditori sive ei, cui

competat, l. *Rescriptum* 10. §. 1. ff. de *Pactis & l. Servus* 108. §. 2. ff. de *Legat. 1.* quòd, si electio debitori sive reo permitteretur, in manu ipsius esset jus & intentionem actoris perpetuò eludere, Franc. *hic n. 1. cit. Gomez n. 42. & Barbofa num. 18.*

14. Quarto in alternativa poenarum delictis Jure impositarum; cum istarum electio non ad delinquentem pertineat, sed ad judicem, c. §. *fin. V. Sin autem, Ut lite non contest.* & l. 1. c. de *His, qui larvon*, qui tanquam legis minister poenam delicto commensuratam imponere & ex pluribus Jure proditis ei magis convenientem eligere debet, Franc. *hic n. 1. & Felinus l. cit. n. 5.* Nisi verba legis poenas alternativè irrogantis non ad judicem, sed ad reum dirigerentur vg. *Pendat mille aut urbe excedat*; hoc enim casu electio est delinquentis, qui electurus præsumitur minorem & satisfactorus legi, cum duæ alternativè proponuntur, propensæ in minorem seu mitiorem, l. *Sæ Præses* 32. in fine & l. *Interpretatione* 44. ff. de *Panis Clarus §. fin. q. 85. n. 6. Menoch. de Arbitr. q. 94. à n. 1. & cit. Barbofa n. 21.*

15. Quintò in Alternativa locum, vg. cum quis promisit solutionem Viennæ vel Augustæ; quantumvis enim in his quoque ante creditoris petitionem, utrò solvat, optio debitori permittatur, l. *Non utique* 3. pr. V. Et generaliter ff. de *Eo, quòd certo loco*, iis tamen casibus, quibus debitor non prævenit, ea creditori adstruitur, pr. cit. V. *Quare & l. Arbitraria* 2. §. *fin. ff. eadem Rubr.* Neque hoc solum, si simplex, sed etiam, si mixta, hoc est locorum simul & rerum sit alternativa, vg. si Viennæ equus vel Augustæ centum sint promissa, §. *fin. cit. & pr. cit. V. Proinde*; ut adeo in consequentiam electioni locorum ipsa quoque rerum electio creditori concedatur.

cedatur, quò facilis debiti solutionem consequatur, & minus obnoxius sit illiioni debitoris: in cujus manu si electio etiam ipsum debitum foret; quòd alium aliòque locum semper eligere & creditorem eludere possit, Bartol. in l. Non utique & pr. cit. n. 7. Salycet. n. 1. & 2. Cit. Barbosa n. 23.

16. Sextò in Alternativis personarum, inter quas est prerogativa ordinis & affectionis; in his enim observandus ordo literæ sive, quò illæ in instrumento sunt expressæ; ut ejus ordine prior posteriori præferatur, l. Cum pater 77. §. 32. ff. de Legat. 2. & l. Hæredes 57. §. fin. ff. ad S. C. Trebell. Unde, si in substitutionibus, in majoratu vel emphyteusi asseratur, succedat filius aut nepos, filius aut filia major, filius nepoti & licet ætate minor sit, filia præferatur, cit. Felinus n. 4. & Gomez n. 62.

Neque in hujusmodi alternativis particulas disjunctivas *Vel, Aut* vim habere copulativarum *Et Atque*, & propositionem alternativam in copulativam resolvit, rectè desumitur ex l. Cum quidam 4. V. Melius C. de Verb. signif. quia Justiniana hæc Constitutio procedit de alternativa personarum honoratarum, inter quas non est ordo affectionis; cum in his literæ ordinem attendendum planum sit, ex U. antè cit. & communi sensu DD. apud cit. Barbosa n. 36.

17. Septimò, in Alternativis quantitarum & temporum, v. g. cum quindena vel dena, Calendis Januariis vel Martiis, post annum vel post biennium promissa sunt; in his enim, quod unum duntaxat & minus, scilicet dena Calendis Martiis post biennium, præstanda in obligatione esse censeantur. l. Si ita reliquū 43. §. fin. ff. de Legat. 2. & l. Si ita 12 ff. de V. O. Alternativa effectum suum operari & electio fieri propriè non potest, cit. Barbosa n. 25.

REGULA LXXI.

Qui ad agendum admittitur, est ad excipiendum multò magis admittendus.

SUMMARIUM.

1. Sensus Regule exemplis declaratur,
2. Et firmatur ratione.
3. Locus Regule non est in depositario,
4. In spoliatore,
5. In jurato promissore usurarum,
6. Et adversus Prælatum confirmatum mittendum in possessionem, &c.

E Adem prodita est Jure Civili, cujus Regula 156. §. 1. & Ulpiani sententia est, Cui damus actionem, eidem & exceptionem competere, multò magis quis dixerit.

Sensus utriusque est, Cui pro re aliqua adipiscenda Jure competit actio, eidem & multò magis competit exceptio, quàm alterius, pro re illa agentis, actionem excludat; sic enim, cui datur rei Vindicatio adversus possessorem, eidem si rem possideat, exceptio domini datur, aliò rem vindicante, l. 1. §. 4. ff. de Superficiebus. Sic is, qui prædium legitime præscripsit, sicut ejus possessione à pristino domino dejectus Unde vi Interdicto sive recuperandæ possessorio agit, sic adversus eundem illud repetentem præscriptionis exceptione se tuetur, can. Placuit 16. q. 3. & l. Si quis 8. C. de Præscript. 30. vel 40. annor. Is etiam, qui prædium alienum ad longum tempus conduxit, sicut utilem rei vindicationem habet adversus possessorem etiam dominum, sic adversus eundem defenditur exceptione, l. 1. cit. §. 3. Simili modò filius iniquè exheredatus, sicut inofficiosi testamenti

R r r r ; stament i